

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

CONCEPTUAL APPROACHES TO ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROVISION OF FINANCIAL SECURITY IN UKRAINE

Рекуненко Т.О., к.ю.н., доцент,
начальник відділу забезпечення якості освіти

Харківський національний університет внутрішніх справ

Фінансова безпека України є ключовим компонентом національної безпеки, що перебуває у тісному взаємозв'язку з усіма економічними процесами в державі. Вона забезпечує стабільність соціально-економічного розвитку, зростання добробуту населення, ефективність державної економічної політики, а також формує міжнародний імідж України як надійного, конкурентоспроможного та інвестиційно привабливого партнера. У контексті воєнного стану та економічної турбулентності, фінансова безпека перетворюється на критичну передумову збереження державного суверенітету та стійкості соціальної системи.

У статті розкрито концептуальні підходи до адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки України як одного з ключових елементів національної безпеки держави. Обґрунтовано, що в умовах воєнного стану, посилення глобальних фінансових ризиків, тінізації економіки, поширення корупції та зростання кіберзагроз необхідним є формування ефективного адміністративно-правового механізму управління у фінансовій сфері. Застосування системного концептуального підходу дозволяє визначити структурні компоненти такого забезпечення: нормативно-правову базу, організаційно-інституційний механізм і адміністративні інструменти впливу.

Особливу увагу приділено необхідності гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, удосконаленню правозастосовної практики, цифровізації фінансового адміністрування та посиленню інституційної спроможності контрольних органів. Визначено доцільність впровадження превентивної моделі управління фінансовою безпекою, орієнтованої на раннє виявлення й нейтралізацію загроз. Обґрунтовано, що стратегічним напрямом має стати створення єдиної інтегрованої системи адміністративно-правових заходів, здатної забезпечити прозорість, підзвітність та ефективний державний контроль у фінансовій сфері.

Зроблено висновок, що концептуальні підходи до адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки повинні базуватися на принципах системності, комплексності, превентивності, міжвідомчої взаємодії та відкритості, що є запорукою економічної стабільності й фінансової самодостатності України в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: фінанси, фінансова безпека, адміністративно-правове забезпечення, державна політика, правопорушення.

The financial security of Ukraine is a key component of national security, which is closely interconnected with all economic processes in the state. It ensures the stability of socio-economic development, the growth of the population's well-being, the effectiveness of state economic policy, and also forms the international image of Ukraine as a reliable, competitive and investment-attractive partner. In the context of martial law and economic turbulence, financial security becomes a critical prerequisite for preserving state sovereignty and the stability of the social system.

The article reveals conceptual approaches to the administrative and legal provision of financial security of Ukraine as one of the key elements of the state's national security. It is substantiated that in conditions of martial law, increased global financial risks, shadow economy, spread of corruption and growth of cyber threats, it is necessary to form an effective administrative and legal mechanism of management in the financial sector. The use of a systemic conceptual approach allows to determine the structural components of such provision: regulatory and legal framework, organizational and institutional mechanism and administrative instruments of influence.

Particular attention is paid to the need to harmonize national legislation with international standards, improve law enforcement practice, digitalize financial administration and strengthen the institutional capacity of control bodies. The feasibility of implementing a preventive model of financial security management, focused on early detection and neutralization of threats, is determined. It is substantiated that the strategic direction should be the creation of a single integrated system of administrative and legal measures capable of ensuring transparency, accountability and effective state control in the financial sector.

It is concluded that conceptual approaches to administrative and legal support for financial security should be based on the principles of systematicity, comprehensiveness, prevention, interagency cooperation and openness, which is the key to economic stability and financial self-sufficiency of Ukraine in the face of modern challenges.

Key words: finance, financial security, administrative and legal support, public policy, offenses.

Постановка проблеми. У сучасних умовах соціально-економічної нестабільності, зростання ризиків фінансових зловживань, кіберзлочинності та загроз національній безпеці особливої актуальності набуває проблема забезпечення фінансової безпеки держави. Ефективне функціонування фінансової системи України значною мірою залежить від здатності публічної влади протидіяти деструктивним чинникам, які порушують стабільність грошово-кредитної, банківської, податкової та бюджетної сфер.

Адміністративно-правовий механізм як основний інструмент державного управління у фінансовій галузі відіграє ключову роль у забезпеченні законності, прозорості та підзвітності суб'єктів фінансових правовідносин. Формування сучасних концептуальних підходів до вдосконалення системи адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки є необхідною передумовою адаптації національного законодавства до європейських стандартів, ефективної реалізації державної політики у сфері протидії економічній злочинності, а також захисту інтересів держави та громадян в умовах глобалізації та гібридних загроз.

Наукове осмислення концептуальних основ адміністративно-правового регулювання безпеки у фінансовій сфері охоплює аналіз нормативної бази, організаційно-інституційного механізму, практики державного управління, а також вивчення іноземного досвіду у цій галузі. Зокрема, особливого значення набуває комплексна оцінка ролі центральних органів виконавчої влади, правоохоронних структур, спеціальних фінансових контролюючих органів та судової практики у реалізації політики фінансової безпеки.

Таким чином, дослідження концептуальних підходів до адміністративно-правового забезпечення безпеки у галузі фінансів України є важливим як у теоретичному, так і в прикладному аспектах. Воно спрямоване на формування науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання, зміцнення інституційної спроможності держави та підвищення ефективності фінансового контролю в контексті сучасних викликів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. З числа наукових дослі-

джен, із якими має безпосередньо зв'язок стаття, варті уваги наукові доробки таких вчених як Г. С. Буга, О. М. Даценко, В. С. Домбровський, О. І. Гапонюк, А. О. Єпіфанов, М. М. Єрмошенко, В. К. Колпаков, С. М. Клімова, В. В. Люх, А. В. Матвійчук, О. Ю. Мелих, А. Б. Миколайчук, А. А. Нестеренко, О. Л. Пластун, О. М. Резнік, О. П. Рябенко, С. Г. Стеценко, О. В. Тихонова та ін.

Водночас концептуальні засади забезпечення фінансової безпеки в умовах реформування органів державної влади та змін правозастосовної практики досі не були предметом ґрунтовного наукового аналізу. У наявних дослідженнях означувані питання розглядалися переважно фрагментарно, або в межах кримінально-правової проблематики. У зв'язку з цим в Україні відсутній дієвий і ефективний механізм запобігання правопорушенням у галузі фінансів, а наявні прогалини в законодавстві щодо здійснення фінансового контролю та зниження рівня податкових надходжень до бюджету лише підтверджує актуальність статті.

Виклад основного матеріалу. Фінансова безпека України є ключовим компонентом національної безпеки, що перебуває у тісному взаємозв'язку з усіма економічними процесами в державі. Вона забезпечує стабільність соціально-економічного розвитку, зростання добробуту населення, ефективність державної економічної політики, а також формує міжнародний імідж України як надійного, конкурентоспроможного та інвестиційно привабливого партнера [1].

З огляду на динамічні зміни у глобальній фінансовій системі, зростання зовнішніх і внутрішніх загроз, таких як поширення фінансових шахрайств, кіберзлочинність, корупція, нелегальні фінансові потоки, тінізація економіки, особливої актуальності набуває питання ефективного державного реагування на виклики у сфері фінансів [2]. У контексті воєнного стану та економічної турбулентності, фінансова безпека перетворюється на критичну передумову збереження державного суверенітету та стійкості соціальної системи.

У цих умовах важливою складовою забезпечення фінансової безпеки виступає адміністративно-правовий механізм, який охоплює нормативно-правову регламентацію, систему органів виконавчої влади, правоохоронних структур і контролюючих інституцій, а також методи та засоби адміністративного впливу [3]. Саме через дієвість адміністративно-правового забезпечення можлива реалізація ефективного контролю, профілактики правопорушень, регуляторного нагляду та координації між суб'єктами забезпечення безпеки у фінансовій сфері.

Наразі в Україні існує нагальна потреба в концептуальному переосмисленні механізмів адміністративно-правового впливу на забезпечення фінансової безпеки, з урахуванням найкращих міжнародних практик та національних реалій. Це передбачає модернізацію законодавчої бази, чітке визначення повноважень відповідних державних органів, цифровізацію управлінських процедур і створення умов для прозорості, підзвітності та скоординованої діяльності у сфері публічного управління фінансами.

Таким чином, актуальність дослідження концептуальних підходів до адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки України зумовлена потребою у формуванні цілісної, інтегрованої системи захисту фінансових інтересів держави, здатної ефективно протистояти сучасним загрозам та сприяти сталому розвитку країни в умовах кризових викликів.

Згідно з Концепцією забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [4], необхідність ефективного державного регулювання розвитку національної економіки та формування сучасних інститутів управління в умовах ринкового середовища встановлює створення комплексної системи контролю, стратегічною метою якої є забез-

печення стабільного економічного зростання країни. Така система покликана запобігати порушенням у сфері надання фінансових послуг, протидіяти неефективному використанню фінансових ресурсів, а також зміцнювати довіру до публічних інституцій [5, с. 5].

У сучасних умовах особливого загострення набуває проблема зростання тіньового сектору економіки, розповсюдження протиправної практики у більшості сфер господарювання, що суттєво стримує розвиток легальних ринкових відносин в Україні. Такі явища становлять пряму загрозу національним інтересам та фінансовій безпеці держави, підривають суспільну довіру до демократичних інститутів, дискредитують засади правової держави й формують критичне сприйняття України в міжнародному середовищі [6].

У зв'язку з цим забезпечення належного захисту національних інтересів у фінансовій сфері постає як пріоритетне завдання державної політики безпеки, що потребує застосування цілісного адміністративно-правового підходу, заснованого на принципах законності, підзвітності, прозорості та ефективного міжвідомчого контролю.

Звертає на себе увагу той факт, що попри різноманіття наукових підходів до визначення понять «*національна безпека*» та «*економічна безпека*», переважна більшість авторських дефініцій ґрунтується на ключовій категорії «*захищеність життєво важливих інтересів*», яка виступає кваліфікуючою ознакою цих понять [7, с. 23].

Водночас, як справедливо зауважує О. Ю. Мелих, поняття «*фінансова безпека*» є порівняно новим як для науки, так і для практики. Це явище загальновідоме, суспільно визнане як важливе й актуальне, однак воно ще не дістало належного теоретичного опрацювання та системного дослідження. Досі не сформовано усталеного теоретико-понятійного апарату фінансової безпеки як окремої категорії [8, с. 268].

Наприклад, О. В. Тихонова ототожнює фінансову безпеку з таким станом, за якого відсутній ризик завдання неприпустимої шкоди фінансовій системі держави [1, с. 140]. Натомість, на думку А. Б. Миколайчук, фінансова безпека – це сукупність взаємопов'язаних економічних, соціальних та правових відносин, які забезпечують формування стійкого фінансового стану держави, здатного протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам [9, с. 32].

Схожі підходи простежуються у працях А. О. Єпіфанова, О. Л. Пластуна, В. С. Домбровського, які трактують фінансову безпеку як стан фінансово-кредитної системи держави, що характеризується її стійкістю до ризиків та здатністю забезпечувати сталий економічний розвиток [10, с. 27].

М. М. Єрмошенко також наголошує на функціональній природі цієї категорії, визначаючи фінансову безпеку як стан фінансово-кредитної сфери, що ґрунтується на збалансованості та ефективному функціонуванні системи фінансових інструментів, що дозволяє забезпечувати макроекономічну стабільність та розвиток [11, с. 33].

На нашу думку, фінансова безпека є однією з ключових складових економічної та, ширше, національної безпеки держави. Її сутність полягає у забезпеченні такого стану фінансової системи, за якого відсутні загрози для реалізації цілісної державної політики у сфері фінансів, зокрема щодо функціонування й розвитку ринку фінансових послуг, банківської системи, державної іпотечної установи та інших інституцій фінансового сектору. Цей аспект становить політичну фінансову безпеку.

Разом із тим, фінансова безпека охоплює колективний рівень, що включає систему суспільних відносин, пов'язаних із виробництвом, розподілом, обміном, споживанням матеріальних та нематеріальних благ, а також з наданням і споживанням фінансових послуг. У цьому контексті фінансова безпека забезпечує стабільність

фінансово-економічних процесів і правовідносин між суб'єктами господарювання.

На особистому рівні фінансова безпека означає існування такого стабільного правового та економічного середовища, в якому громадяни – як споживачі фінансових послуг, так і суб'єкти підприємницької діяльності – мають реальну можливість реалізовувати свої права, законні інтереси та економічні свободи без загрози їх порушення чи обмеження з боку держави, приватних структур або зовнішніх чинників.

Таким чином, фінансова безпека має багаторівневий характер і виступає інтегральною ознакою сталості фінансової системи держави, ефективності регуляторної політики, довіри до інститутів та соціальної захищеності учасників фінансових правовідносин.

Адміністративно-правове регулювання фінансової галузі, своєю чергою, виступає логічним продовженням та конкретизацією конституційно-правових засад, на яких базується функціонування публічної влади у сфері фінансів. Воно виконує системоутворюючу роль у правовому забезпеченні фінансової діяльності держави, оскільки не лише встановлює обов'язкові правила поведінки для учасників фінансових правовідносин, а й передбачає юридичну відповідальність за порушення цих приписів з метою реалізації механізмів фінансово-правового впливу [12, с. 105].

Характерною ознакою адміністративно-правового регулювання є його імперативний характер, що полягає у встановленні владно-зобов'язуючих норм, обов'язкових для виконання всіма суб'єктами, незалежно від їхнього бажання чи згоди [13, с. 25]. Зокрема, у випадках виникнення адміністративних правопорушень у сфері торгівлі, громадського харчування, надання послуг, фінансів або підприємницької діяльності, у держави – в особі уповноважених посадових осіб – виникає право притягнути винну особу до адміністративної відповідальності у встановленому законом порядку [14].

Водночас, у разі, коли уповноважена посадова особа, реалізуючи функції адміністративного контролю, допустить упереджене або неналежне виконання своїх службових обов'язків, вона також може бути притягнута до юридичної відповідальності – зокрема дисциплінарної чи адміністративної – за порушення норм адміністративно-деліктного законодавства.

Як слушно зазначає В. К. Колпаков, саме завдяки адміністративно-правовим нормам держава здійснює регулятивний вплив на відповідні суспільні відносини, трансформуючи їх у відносини адміністративно-правового характеру, що і становить суть адміністративно-правового регулювання [15, с. 51].

До сфери адміністративно-правового регулювання належать правовідносини, що охоплюють широкий спектр публічних інтересів і реалізують владно-імперативну природу діяльності публічної адміністрації. Зокрема, мова йде про: – індивідуальні публічні потреби фізичних та юридичних осіб; – права третіх осіб, які можуть бути порушені внаслідок реалізації прав інших суб'єктів; – загальні публічні інтереси держави та Українського народу в цілому; – владні відносини, які передбачають реалізацію імперативної компетенції органів публічної влади; – взаємні публічні інтереси невіддільних учасників адміністративно-правових відносин, кожен з яких, в ім'я загального блага, змушений обмежити власні інтереси для досягнення суспільно корисного результату; – регульовані відносини, що потребують дотримання норм, установлених державою в межах адміністративно-правових приписів [16, с. 113–115].

У цьому контексті С. Г. Стеценко справедливо зазначає, що адміністративно-правове регулювання становить сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється врегулювання суспільних відносин у сфері публічного управління [17, с. 63].

На думку О. П. Рябченка, адміністративно-правове регулювання реалізується не лише як змістовна діяльність, а й як процедурний процес, що має визначену правову форму. Залежно від чіткості відповідних процедур та ступеня їх дотримання, формується якість рішень, які приймаються суб'єктами владних повноважень. Таким чином, процедура постає не лише як форма, а як складова ефективності адміністративного регулювання [18].

У цьому контексті доречною є думка А. В. Матвійчука, який звертає увагу на відсутність єдиного усталеного підходу в юридичній науці щодо визначення поняття адміністративно-правового регулювання. Науковець підкреслює, що сучасна правнича доктрина містить велику кількість авторських дефініцій, які суттєво різняться між собою. Проте, за його висновком, можливо виокремити систему характерних ознак, які повторюються у працях фахівців і можуть бути використані як критерії ідентифікації сутності адміністративно-правового регулювання [19, с. 123].

Своєю чергою, адміністративно-правові відносини у теорії права репрезентовані певною моделлю, згідно з якою у складі будь-яких правовідносин виокремлюють три основні елементи: об'єкт, суб'єкти та зміст правовідносин. Згідно з підходом А. А. Нестеренка, склад правопорушення відображає систему загальних, типових та істотних ознак конкретного різновиду правопорушень. Така система є необхідною та достатньою умовою для притягнення особи до юридичної відповідальності. У разі відсутності хоча б одного з елементів складу правопорушення, саме правопорушення юридично не вважається таким, що відбулося [20, с. 293].

З урахуванням доктринальних підходів, до основних елементів механізму адміністративно-правового регулювання фінансової галузі доцільно віднести:

- норму адміністративного права – систему нормативно-правових актів, що регулюють фінансову діяльність на різних рівнях публічного управління;
- організаційно-структурні формування – державні та недержавні інституції, наділені повноваженнями з регулювання відносин у сфері фінансів (Міністерство фінансів України, Національний банк України, правоохоронні органи, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та ін.);
- фінансово-адміністративні правовідносини – відносини між суб'єктами публічного адміністрування, що виникають у процесі реалізації владних повноважень у фінансовій сфері;
- акти реалізації норм адміністративного права – управлінські рішення, постанови, розпорядження та інші акти, спрямовані на регулювання фінансової діяльності;
- законність як правовий режим – дотримання норм адміністративного, фінансового, кримінального та дисциплінарного права усіма учасниками адміністративно-правових відносин, з передбаченням юридичної відповідальності за їх порушення.

На основі цього переліку можна виокремити кілька характерних ознак фінансової галузі в контексті адміністративно-правового регулювання:

- (1) Фінансова галузь має комплексний характер і відіграє важливу соціальну, економічну та політичну роль.
- (2) Вона охоплює специфічне коло суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, кожен з яких діє в межах визначених функцій і повноважень на відповідному рівні державного управління.
- (3) Діяльність у сфері фінансів реалізується через систему адміністративно-правових заходів і засобів, що забезпечують регулювання та контроль.
- (4) Нормативне регулювання фінансової діяльності прямо залежить від виду й напрямку фінансово-економічних процесів.

Здійснення адміністративно-правового дослідження фінансової галузі передбачає аналіз широкого спектру

аспектів, зокрема: – нормативно-правових актів (законів, підзаконних актів, стандартів і правил), що визначають порядок здійснення фінансової діяльності; – механізмів нагляду і контролю у фінансовій сфері; – прав та обов’язків суб’єктів фінансово-економічної діяльності; – елементів механізму забезпечення фінансової безпеки, включаючи способи вирішення правових конфліктів і вдосконалення захисту прав учасників; – процедури та підстав притягнення до юридичної відповідальності осіб, які вчиняють правопорушення у фінансовій сфері.

Таким чином, адміністративно-правове регулювання фінансової галузі є складним багаторівневим процесом, що поєднує норми, процедури, інститути та владно-примусові механізми, спрямовані на досягнення стабільності, законності й ефективності функціонування фінансової системи держави.

Висновки. Отже, фінансова безпека є одним із ключових компонентів національної безпеки України, що забезпечує стабільність державного управління, сталий економічний розвиток і соціальну захищеність населення. В умовах воєнного стану, поглиблення глобальних фінансових ризиків та внутрішніх викликів, зумовлених тінізацією економіки, корупцією, кіберзагрозами й недосконалістю державного контролю, питання формування ефективного адміністративно-правового механізму у сфері фінансів набуває особливого значення.

Застосування концептуального підходу до адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки дає змогу системно визначити його структурні елементи, зокрема: нормативно-правову основу, яка потребує гармо-

нізації з міжнародними стандартами та адаптації до сучасних умов економічної безпеки; організаційно-інституційний механізм, до якого належать органи публічної влади, уповноважені на здійснення контролю й нагляду у фінансовій сфері; інструменти адміністративного впливу, що реалізуються через контрольно-наглядову, дозвільну, регуляторну, правоохоронну та санкційну діяльність.

Аналіз сучасного стану адміністративно-правового забезпечення свідчить про потребу в його концептуальному оновленні, зокрема: уніфікації та деталізації функцій державних органів у сфері фінансового контролю; підвищенні прозорості процедур державного регулювання; цифровізації фінансового адміністрування та посиленні інституційної спроможності контролюючих органів.

Особливої актуальності набуває запровадження превентивної моделі управління фінансовою безпекою, орієнтованої на виявлення, прогнозування й нейтралізацію загроз ще на етапі їхнього формування. Водночас стратегічною метою має стати створення єдиної інтегрованої системи адміністративно-правових заходів, здатної ефективно протидіяти деструктивним явищам у фінансовій сфері, забезпечуючи прозорість, підзвітність і контроль.

Таким чином, концептуальні підходи до адміністративно-правового забезпечення фінансової безпеки України повинні ґрунтуватися на принципах системності, комплексності, превентивності, міжвідомчої координації та інституційної відкритості. Їх реалізація є запорукою зміцнення економічної стабільності та фінансової самодостатності держави в умовах сучасних викликів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тихонова О. В. Фінансова безпека України: кримінально-правові та кримінологічні основи: монографія. Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2015. 484 с.
2. Гапонюк О. І. Фінансова безпека держави та шляхи її забезпечення. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2014. Вип. 27. С. 81–87.
3. Резнік О. М. Сутність та структура адміністративно-правового механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки України. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2018. № 2-2 (30). С. 69–72.
4. Концепція забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.08.2012 р. № 569-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2012-p#Text>
5. Буга Г. С. Забезпечення безпеки у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні: адміністративно-правові засади : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 404 с.
6. Крегул Ю. І., Банк Р. О. Безпека підприємницької діяльності в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія. Київ, 2015. 240 с.
7. Люх В. В. Адміністративно-правові засади оптимізації діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 204 с.
8. Мелих О. Ю. Фінансова безпека держави: сутність, критерії оцінки та превентивні заходи зміцнення. *Економічний аналіз*. 2013. № 12. С. 266–272.
9. Миколайчук А. Б. Методичний підхід до прогнозування рівня фінансової безпеки держави в системі моніторингу. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 38. С. 81–86.
10. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.
11. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави : національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Київ : КНТЕУ, 2001. 309 с.
12. Клімова С. М. Адміністративно-правове регулювання управління публічними фінансами: функції, цілі та механізми. *Юридичний бюлетень*. 2018. Вип. 6 (6). С. 102–108.
13. Даченко О. М. Адміністративно-правове регулювання нафтогазового комплексу. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2015. № 5/1. С. 24–30.
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print>
15. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
16. Теорія держави і права: Навчальний посібник: В. В. Галунько, Г. О. Пономаренко, В. К. Шкарупа / за заг. ред. В. К. Шкарупи. Херсон: ХЮІ ХНУВС, 2007. 250 с.
17. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2007. 624 с.
18. Рябенко О. П. Зміст державного регулювання господарської діяльності. *Право України*. 2006. № 1. С. 81–84.
19. Матвійчук А. В. Визначення адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення регуляторної політики. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 11. С. 121–124.
20. Нестеренко А. А. Юридичний склад фінансового правопорушення. *Актуальні проблеми політики*. Вип. 58. 2016. С. 292–304.